

Handläggare
Anna Ambjörn
Telefon: 08-508 22 048

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2014-01-30

Aktualitetsprövning av Promenadstaden översiktsplan för Stockholm – remiss

Yttrande till stadsbyggnadskontoret

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner och översänder tjänsteutlåtandet som svar på remissen till stadsbyggnadskontoret.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Gunnar Ohlsén
avdelningschef

Sammanfattning

Stadsbyggnadskontoret har tagit fram en rapport- Fokus Promenadstaden, som är en uppföljning av Stockholms översiktsplan. Arbetet har förankrats brett i stadens förvaltningar och bolag i olika arbets- och referensgrupper. Rapporten innehåller bedömningar av aktualiteten i översiktsplanens olika avsnitt: utmaningar, fokusområden, stadsutvecklingsstrategier, och trafikinfrastruktur. Slutsatser dras även om översiktsplanens genomförande.

Förvaltningen instämmer i de slutsatser som presenteras i ärendet om översiktsplanens aktualitet i dess olika delar och vad som behövs för att hålla planen aktuell. De områden som främst berör Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde handlar om utveckling av tyngdpunkterna och samband samt planering på områdesnivå. Här har stadsbyggnadskontoret identifierat en rad olika aspekter som är aktuella att belysa för stadens fortsatta utveckling. Förvaltningen anser att frågan om barnkonsekvensanalyser bör utvecklas i översiktsplanen. Förvaltningen ser också positivt på att översiktsplanen revideras i frågor som rör riksintressen samt att hållbarhetsperspektiven föreslås stärkas, inte minst de sociala aspekterna. Tillgänglighetsfrågan och förutsättningarna för en tillgänglighetsanpassad stad bör också lyftas anser förvaltningen.

Ärendets beredning

Ärendet är berett inom Avdelningen för samhällsplanering.

Bakgrund

Aktualitetsprövning av översiktsplanen - Fokus Promenadstaden har kommit till stadsdelsnämnden för synpunkter. Yttrande önskas senast 28 februari 2014.

Den 7 mars 2013 gav stadsbyggnadsnämnden stadsbyggnadskontoret i uppdrag att påbörja arbetet med Fokus Promenadstaden, som är en uppföljning av Stockholms översiktsplan. Arbetet har förankrats brett i stadens förvaltningar och bolag i olika arbets- och referensgrupper. Föreliggande rapport är underlag för en remiss inom staden om översiktsplanens aktualitet. Efter remissen revideras rapporten och blir underlag för politiskt ställningstagande. Rapporten innehåller bedömningar av aktualiteten i översiktsplanens olika avsnitt: utmaningar, fokusområden, stadsutvecklingsstrategier, och trafikinfrastruktur. Slutsatser dras även om översiktsplanens genomförande. Länsstyrelsens redogörelse för statliga och mellankommunala intressen som har betydelse för översiktsplanen redovisas.

Rapporten innehåller också ett förslag till fortsatt arbete med riksintresseområden för kulturmiljövården, med fokus på riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården samt Vällingby – Räcksta.

Fokusområden

Flertalet av översiktsplanens nio fokusområden bedöms vara i huvudsak aktuella. Inom några områden har så stora förändringar skett att avsnitten bedöms vara inaktuella. Detta gäller bl.a. bostadsförsörjning, där kraftigt ökade prognoser innebär nya utmaningar för staden. Inom området miljö och klimat finns nya styrdokument och kunskapsunderlag som får stor påverkan på översiktsplanen. Kulturmiljöfrågor och kulturens betydelse i stadens utveckling behöver lyftas fram tydligare. Även beträffande transport och framkomlighet ställer stadens snabba utveckling nya krav på den översiktliga planeringen.

Stadsutvecklingsstrategier

Översiktsplanens fyra stadsutvecklingsstrategier bedöms vara i huvudsak aktuella. I rapporten beskrivs utmaningar kring strategiernas genomförande, bl.a. konstateras att inriktningen för den centrala stadens utvidgning behöver förtydligas och genomförandefrågorna diskuteras. Arbetet med tyngdpunkter i ytterstaden ställer krav på utvecklat samarbete inom staden.

Strategin om att koppla samman staden behöver preciseras, med fokus på vilka samband som är viktigast att utveckla. Det finns ett behov av att diskutera tillämpningen av strategin att främja en levande stadsmiljö i hela staden.

Slutsatser om genomförandet av översiktsplanen

Gemensamt uppdrag för stadens förvaltningar och bolag

För att förtydliga de olika förvaltningarnas och bolagens ansvar för stadsutvecklingen behöver prioriterade projekt tydligare lyftas fram som gemensamma mål och uppdrag i budget.

Stadens roll i utvecklingen av ytterstaden

Staden måste sannolikt vara beredd att ta en aktiv roll för att få igång bostadsbyggande i prioriterade områden i ytterstaden. Detta kan ställa krav på nya arbetssätt och samarbetsformer.

Staden drivande i stadsutvecklingen

Staden har möjlighet att styra och driva på utvecklingen i önskad riktning, så att bostadsförsörjning, kvalitet och ekonomi tryggas, t.ex. genom markinnehav och prioriteringar.

Hållbar stadsutveckling

Hållbarhetsperspektiven behöver stärkas i planeringen, inte minst de sociala aspekterna. Ställningstaganden i revideringen av stadens vision blir viktiga utgångspunkter för en uppdatering av översiktsplanen.

Stadens ekonomi

En hållbar ekonomi ställer krav på att prioriteringar görs mellan större bostadsprojekt som innebär stora investeringar för staden.

Förändrad syn på projektekonomi

Satsningar på att utveckla det offentliga rummet bygger generellt på att medel tillgängliggörs genom bostadsbyggande. För att staden ska kunna prioritera angelägna satsningar på andra platser behöver nya former för finansiering utvecklas.

Vikten av program på områdesnivå

En förutsättning för att översiktsplanens strategier ska kunna konkretiseras och tillämpas geografiskt är att staden bedriver planering med helhetssyn. Det är viktigt med en samsyn inom staden om när och hur program på områdesnivå ska göras.

Risk för att staden bygger bort långsiktiga förtätningsmöjligheter
Bostadsmålet till 2030 blir svårt att uppnå om staden har allt för stort fokus på små kompletteringsprojekt. Om Stockholm ska rymma minst 140 000 nya lägenheter krävs en mycket medveten planering med strategiska prioriteringar.

Förvaltningens synpunkter

Stadsbyggnadskontoret har utifrån förvaltningens bedömning gjort en mycket genomarbetad och väl underbyggd aktualitetsprövning av översiktsplanen. Förvaltningen instämmer i de slutsatser som presenteras i ärendet om översiktsplanens aktualitet i dess olika delar har och vad som behövs för att hålla planen aktuell.

De områden som främst berör Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde handlar om utveckling av tyngdpunkterna och samband samt planering på områdesnivå. Här har kontoret identifierat en rad olika aspekter som är aktuella att belysa för stadens fortsatta utveckling. Staden måste vara beredd att ta en aktiv roll för att få igång bostadsbyggande i prioriterade områden i ytterstaden. Detta kan ställa krav på nya arbetssätt och samarbetsformer. Man pekar på stadens möjlighet att styra utvecklingen i önskad riktning genom markinnehav, prioriteringar mellan stora investeringar samt en förändrad syn på projektekonomi. Där man pekar på att satsningar på att utveckla det offentliga rummet bygger generellt på att medel tillgängliggörs genom bostadsbyggande. För att staden ska kunna prioritera angelägna satsningar på andra platser behöver nya former för finansiering utvecklas.

Utvecklingen av vissa tyngdpunkter går långsamt eftersom intresset från marknaden är jämförelsevis svalt. I ärendet presenteras en slutsats att förvaltningarnas och bolagens ansvar för stadsutvecklingen behöver förtydligas genom att prioriterade projekt tydligare lyfts fram som gemensamma mål och uppdrag i budget. Det är viktigt att ansvaret tydliggörs vilket med fördel sker genom uppdrag i budgeten, anser förvaltningen. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning har under många år arbetat aktivt för att utveckla bl. a. Telefonplansområdet i samarbete med olika aktörer, såväl offentliga som privata och ställer sig positiva till tydligare samarbete mellan förvaltningar och bolag. Speciellt är detta en fråga för utvecklingen av Fruängen, vilken går långsamt trots att intresse finns hos centrumägaren.

Slutsatsen att staden har möjligheter att styra och driva på utvecklingen i önskad riktning håller förvaltningen med om.

Här kan det i många fall handla om att stadens investeringar bör styras utifrån en gemensam syn på prioritering av områden och vilka insatser som krävs. Till exempel åtgärder som skapar attraktivitet i ett område och höjer markvärdet. Det kan handla om investeringar i parker, infrastruktur, offentlig service, kultur mm. Det är en viktig fråga för stadsutvecklingen eftersom det i dag råder ett motsatt förhållande, där parker, kultur service etc ofta kommer till efter att bostäderna färdigställs och människor flyttat in. I samband med remissen för Den Gröna Promenadstaden föreslogs att en del av inkomsten från olika bostadsprojekt skulle avsättas för prioriterade projekt i staden, främst gröna investeringar, och då inte nödvändigtvis i projektets närområde. Den principen kan användas till en ”investeringspott” för åtgärder av olika slag som kan höja attraktiviteten i ett område.

Sedan finns det investeringar som är betydligt mer omfattande men ofta avgörande för utvecklingen av områden, ett exempel på en sådan investering för att utveckla tyngdpunkterna Älvsjö, Fruängen och Skärholmen och samband däremellan är Spårväg Syd. Prioriteringar av stora infrastrukturprojekt är en komplex fråga som beror på många olika faktorer och Stockholmsförhandlingen avslutades också under hösten med beslut om ett antal prioriterade infrastruktursatsningar. Men förvaltningen anser att en översyn av prioriteringar inom översiktsplanen bör göras utifrån att Spårväg syd ger effekter på tre av söderorts fem utpekade tyngdpunkter. Detta borde också överensstämma med Söderortsvisionens intentioner.

I ärendet framförs att en vägledning gällande barnkonsekvensanalyser bör utvecklas samt att frågan om utformning och utrymme för förskole- och skolgårdar är viktig för en samordnad planering för stadsutveckling och utbyggnad av samhällsservice. Förvaltningen ställer sig helt bakom detta och anser att riktlinjer för utformning, storlek m.m. för skol- och förskolegårdar bör tas fram och kopplas till översiktsplanen. Stor vikt bör också läggas vid att barnkonsekvensanalyser genomförs vid alla nya planprojekt i staden.

En slutsats i prövningen är att en förutsättning för att översiktsplanens strategier ska kunna konkretiseras och tillämpas geografiskt är att staden bedriver planering med helhetssyn. Vidare framförs att bostadsmålet till 2030 blir svårt att uppnå om staden har allt för stort fokus på små kompletteringsprojekt. Om Stockholm ska rymma minst 140 000 nya lägenheter krävs en mycket medveten planering med strategiska prioriteringar.

En annan aspekt som framförs är risken för att bygga bort långsiktiga förtättningsmöjligheter är stor om det byggs för många ”gluggar” utan en helhetssyn. För Aspudden-Midsommarkransen togs ett program fram för att skapa en helhetssyn och ge boende möjligheter att på ett tidigt skede delta i processen genom dialog med staden. Det var ett mycket bra arbete som resulterade i ett program för mellan ca 1 300 och 1 600 nya bostäder och som tydligt visar vilka kvaliteter som ska värnas och vilka avvägningar som behöver göras. Nu finns en struktur och en klar bild över hur utvecklingen i området kommer att se ut i ett långt perspektiv. Förvaltningen tror att det skapar trygghet hos boende och tydlighet för staden och för marknadens aktörer att planera för genomförandet. Förvaltningen anser att planering på områdesnivå borde vara det dominerande sättet att utveckla staden på. Utbyggnad genom mindre kompletterings-bebyggelse bör undvikas. Det som också talar för områdesplanering är de möjligheter som skapas i frågan om strategiska investeringar och en ny syn på projektkonomin, det ger en tydligare bild av vilka inkomster och utgifter som kan förväntas inom programperioden och det kan vara lättare att se vilka investeringar som behöver göras i ett tidigt skede.

I aktualitetsprövningen har en översyn gjorts av bilagan om mellankommunala intressen och riksintressen med fokus på Stockholms innerstad med Djurgården samt Vällingby-Råcksta. Dessa riksintressen har varit svåra att hantera och där måste riksintresset oftare än på andra håll vägas mot andra intressen. De två riksintressen som återfinns inom Hägersten-Liljeholmen stadsdelsområde, LM Ericssons telefonfabrik och LM-staden samt Gröndal har varit mer skonade från påverkan. Utifrån den takt som utbyggnaden sker inom stadsdelsområdet och den exploatering som pågår kring Telefonplan är frågan aktuell även här, till exempel hanterades frågan om LM-staden inom programarbetet för Aspudden-Midsommarkransen. Förvaltningen ser positivt på att översiktsplanen revideras i dessa frågor och att tydligare ställningstaganden görs inför en framtida fortsatt utveckling av området.

Det framförs i ärendet att hållbarhetsperspektiven behöver stärkas i planeringen, inte minst de sociala aspekterna. Utifrån nya studier om social hållbarhet bör detta perspektiv kunna tydliggöras och utvecklas i översiktsplanen. Särskilda aspekter som föreslås lyftas fram är bättre hälsa, utbildning, delaktighet och ungas tillgänglighet till arbetsmarknaden. Hållbar upprustning och blandade boendemiljöer för stärkt sammanhållning är också viktiga utgångspunkter. Förvaltningen instämmer i behovet av att de sociala

aspekterna utvecklas i översiktsplanen. Finns det nya rön och goda exempel att ta lärdom av- i ärendet lyfts arbeten i Botkyrka, Malmö och Göteborg fram som goda exempel – bör det också göras.

Tillgänglighetsfrågan och förutsättningarna för en tillgänglighetsanpassad stad bör tydliggöras i översiktsplanen anser förvaltningen. Planen bör också uppdateras utifrån stadens reviderade program för tillgänglighet, Stockholm- En stad för alla 2011-2016.

Bilaga

1. Remissunderlaget finns att läsa på www.insynsverige.se/stockholm